

## ESTER LIBER

ur. 1936; Ulanów



Miejsce i czas wydarzeń	Ulanów, dwudziestolecie międzywojenne
Słowa kluczowe	projekt "Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów", dzieciństwo, rodzina i dom rodzinny, historia rodziny, rodzeństwo

### Rodzina

Ja się nazywam Esti Biram, Birenbaum z domu, też Graff, mój tatuś się nazywał Birenbaum-Graff. Urodziłam się... Mój wujek podał inną datę. Ja jestem zapisana 25 grudnia 1936, a ktoś znalazł, [że to był] [193]5. Bo on myślał, że nie będą chciały mnie przyjąć do domu dziecka. A już jak przyszedłam do Kraju [Izraela], to jestem z [19]36. Ja się urodziłam w Ulanowie.

Moja mamusia [była] z domu Chabler, a tatuś z domu Birenbaum-Graff. Dlaczego jego wołały dwoma nazwiskami? Moja siostra mi zawsze mówiła, że potrzebuje tylko jedno. Ale nazwisko dziadka było Birenbaum, bab[cia] była Graff. Ona szła jak te baby, z długą sukienką i miała dużo kluczków. [Mama nazywała się] Rywka Chabler, a tatuś Lejzur wołały go po polsku, Lejzur Birenbaum-Graff. Urodził się w Ulanowie. Ja się [tam] urodziłam, [ale jak] byłam malutka, przeszliśmy do Katy. To wioska jest, gdzie dziadek i mamusia się urodzili. To jest okolica Jarocina w Galicji. Dlaczego w Katakach? Oni byli z Rzeszowa, mieli jakąś fabrykę. I byli bardzo pobożni. Jeden z bratów kupił miejsce koło szosy i zrobił karczma [karczmę], bo on nie chciał [iść do wojska, bo] w wojsku nie będzie kaszer [koszernie]. Stąd mieszkał w tej wiosce. I tam się urodził mój dziadek i później moja matka i cztery bratów. Jeden brat został zabity w pierwszej wojnie. Moja matka i dwa bracia zostały zabite [przez] Hitler soldaten [żołnierzy Hitlera]. Tylko Moszek został.

Ja w Ulanowie nie byłam, ja nie wiem jak wygląda. [Moje siostry:] Pola, Pepka nazywała się, po hebrajsku Pnina. Była pierwsza. Druga Rachel. One w szkole [nosiły nazwisko] Graff, ja myślę. I trzecia była Mania, Miriam. I czwarta ja, Esti. W Polsce mnie wołały Eścia. I najmniejsza była Klara. [Po wojnie] została Pola, Rachel i Ester. Rachel [już] nie żyje.

<b>Data i miejsce nagrania</b>	2017-12-03, Hajfa
<b>Rozmawiał/a</b>	Tomasz Czajkowski
<b>Redakcja</b>	Aleksandra Bańkowska
<b>Prawa</b>	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"